

Stanowisko
IV Kongresu Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
w sprawie:
szans polskich gmin wiejskich w integracji z Unią Europejską

Zgromadzeni na IV Kongresie Gmin Wiejskich, Wójtowie, Burmistrzowie oraz Przewodniczący Rad Gmin na kolejnym naszym Kongresie wyrażamy zainteresowanie procesem integracji z Unią Europejską.

Od trzynastu lat – czyli od restytucji samorządu w Polsce i rozpoczęcia demokratycznych przemian wraz ze wszystkimi naszymi mieszkańcami uczestniczymy w procesie starań o pełną integrację ze strukturami jednej z najsilniejszych ponadnarodowych organizacji polityczno-gospodarczej, jaką jest Unia Europejska.

Integracja w wymiarze gmin wiejskich to nie tylko wspólna polityka rolna i dopłaty bezpośrednie, które zdominowały myślenie o Unii, ale przede wszystkim wielostronne działania, których podstawowym celem winna być aktywizacja społeczno-gospodarcza całości obszarów wiejskich.

Na tym tle rodzą się zagadnienia wymagające tak rozwiązań ustawowych, jak i konkretnych programów rządowych, które faktycznie spowodują lepsze przygotowanie gmin wiejskich do procesu integracyjnego:

1. Wobec faktu, iż 600 mln euro potrzeba aby opracować podstawową dokumentację dla projektów inwestycyjnych, których realizacja mogłaby odbywać się przy finansowym wsparciu funduszy strukturalnych, należy pilnie opracować i wdrożyć środki wsparcia w zakresie pomocy technicznej dla gmin najbiedniejszych. Pomoc ta wspomagałaby przygotowanie dokumentacji technicznej, studium wykonalności i analizy oddziaływania na środowisko – gdyż Komisja Europejska nie udziela dofinansowania na ten cel.
2. Oczekujemy pilnego przedstawienia przez rząd planu, według którego istnieć będzie możliwość wygenerowania w budżetach samorządów wkładu własnego w procesie ubiegania się o środki strukturalne. NPR przewiduje, że z kwoty ponad 4,6 mld euro przeznaczonych na rozwój regionalny oprócz 2,9 mld euro z UE, 990 mln euro ma pochodzić ze środków publicznych, czyli z budżetu państwa i od samorządów, a pozostałe 755 mln euro ze środków prywatnych.
3. Gminy będą beneficjentami środków na rozwój regionalny poprzez Zintegrowane Programy Operacyjne Rozwoju Regionalnego, zarządzane przez marszałków. Wyrażamy obawę, że taka koncepcja podporządkuje gminy funkcjonalnie marszałkom. Rodzi to zagrożenia zbudowania nieformalnego pionowego centralizmu samorządowego.
4. Należy stworzyć praktyczną „mapę kompetencyjną” – pokazującą funkcjonalnie środki, o które można aplikować, warunki jakie należy spełnić, środki wsparcia finansowego i technicznego oraz poziomy aplikacyjne. Brak tej wiedzy stanowi obecnie przeszkodę w zrozumieniu zakładanych mechanizmów obsługi programów pomocowych. Poza tym nie wszystkie gminy będzie stać na zlecenie prowadzenia obsługi aplikacji i programów na zewnątrz.
5. Należy zapoznać gminy z zadaniami wynikającymi dla nich z traktatu akcesyjnego, szczególnie jeśli chodzi o okresy dostosowawcze dla osiągnięcia „standardów” UE. Wypełnienie warunków w tym zakresie nie powinno być tylko problemem samorządów.
6. Należy włączyć gminy w proces uzgodnień dokumentów i procedur związanych ze środkami strukturalnymi. Skojarzenie naszego doświadczenia i praktyki z poczynaniami ośrodków zarządzających funduszami powinno uprościć procedury tak, aby zawierały one nie więcej barier niż wynika to z procedur unijnych. W procesie realizacji projektów należy więcej czasu przeznaczyć na wykonanie zadania inwestycyjnego niż na czynności biurokratyczno-administracyjne.
7. Wobec integracji i miejsca gminy w tym procesie, koniecznym jest stworzenie funkcjonalnego modelu samorządu gminnego, który ustanowi barierę uczynienia z gminy petenta wobec pozostałych poziomów administracji samorządowej i struktur rządowych.
8. W interesie państwa winno być wsparcie finansowe samorządowego lobbingu regionalnego i lokalnego wobec organów unijnych. Lobbing ten nie może być wyłącznie problemem samorządów, - gdyż związany jest z interesem ogólnonarodowym. Dotyczy to Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR) oraz Komitetu Regionów – jako instytucji reprezentacji samorządów lokalnych i regionalnych w UE.
9. W obecnej sytuacji powinna być zintensyfikowana praca Zespołu ds. Polityki Europejskiej w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu, jako stałego forum dialogu w zakresie możliwości i wzajemnych oczekiwań. Po wyborach parlamentarnych Zespół odbył tylko jedno posiedzenie i to prawie rok temu.

Warszawa, 31 maja 2003 r.

Przewodniczący
Związku Gmin Wiejskich RP

Mariusz Poznański